

Dokument:	Remissyttrande
Datum:	2016.06.30
UD Dnr:	UD2016/09273/IU
SI Dnr:	19933/2016
Sida:	1 (6)

Regeringskansliet
Utrikesdepartementet
103 39 STOCKHOLM

Remissyttrande över policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet

Inledning

Syftet med Svenska institutets (SI:s) verksamhet inom biståndet är att bidra till att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. SI:s mål är att skapa stärkt kompetens och kunskap hos individer och institutioner för att på så sätt etablera hållbara relationer, nätverk och läroprocesser mellan aktörer i Sverige och i utvecklingsländer som bidrar till en rättvis och hållbar global utveckling. SI inriktar sin verksamhet på områden där Sverige, svenska kompetenser, erfarenheter och värderingar såsom demokrati, öppenhet, hållbarhet, jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter är relevanta och efterfrågade.

SI arbetar med metoder som innehåller dialog och ömsesidigt kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan nyckelaktörer inom akademi, offentlig förvaltning, näringsliv, kultur och det civila samhället i Sverige och i samarbetsländerna. SI är en förmedlande, faciliterande och stödjande part inom biståndet som arbetar småskaligt och flexibelt. Verksamheten är mångfacetterad och omfattar b.l.a. stipendier, ledarskaps- och besöksprogram, projektstöd, samt kommunikationsinsatser och evenemang som verktyg. SI stärker individer i deras förmåga att bidra till en hållbar utveckling och förändring i sina specifika sammanhang.

I det följande kommenterar SI några av de specifika frågor som adresseras i skrivelsen och som har relevans för myndighetens verksamhet.

3. Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet

SI välkomnar att skrivelsen slår fast att det samlade svenska utvecklingssamarbetet (oavsett geografi, tematik, multilateral organisation eller genom EU) ska utgå från den inriktning som läggs fast i policyramverket. Vidare betonas att regeringen har en mångdimensionell syn på fattigdom, vilket innebär att fattigdom inte uteslutande handlar om att lida brist på ekonomiska medel men också betyder brist på inflytande, rättigheter och makt för den enskilde individen. Detta perspektiv på fattigdomsbekämpning rimmar väl med SI:s målgrupper och arbetssätt. SI

välkomnar att policyramverket ser mänskliga rättigheter och demokrati som grundläggande inslag i ett långsiktigt arbete för möjligheten till utveckling.

Utöver detta lyfts tre tematiska perspektiv som ska genomsyra svenskt utvecklingssamarbete: ett konfliktförebyggande perspektiv, ett jämställdhetsperspektiv och ett miljö- och klimatperspektiv. SI ser positivt på detta angreppssätt och menar liksom regeringen att dessa tematiker tillsammans är grundläggande i arbetet för fattigdomsbekämpning och att dessa frågekomplex utgör utmaningar som inte kan ses isolerade från varandra. Myndigheten ser att samtliga perspektiv har relevans för SI:s verksamhet.

Policyramverket återkopplar genomgående till Agenda 2030 och de mål i Agendan som relaterar till det svenska utvecklingssamarbetet och underrubrikerna inom de tematiska perspektiven: mänskliga rättigheter och demokrati, jämlik hälsa, utbildning och forskning, migration och utveckling, inkluderande ekonomisk utveckling, miljö- och klimatomfattig hållbar utveckling, fredliga och inkluderande samhällen samt global jämställdhet. SI menar att den kopplingen är en förutsättning för en effektiv fattigdomsbekämpning. Flera av delmålen har betydelse för SI:s verksamhet.

SI utgår både från Agenda 2030 och den feministiska utrikespolitiken som centrala angreppssätt i planeringen av aktiviteter. Genom att använda Agenda 2030 som bas i utformandet av aktiviteter och kommunikation kan SI bidra till att höja medvetandenivån om agendan och dess mål såväl i Sverige som utomlands.

SI noterar och ser mycket positivt på att policyramverket utgår från ett integrerat synsätt som bygger på samverkan och en tät sammankoppling mellan de olika perspektiven. Det poängteras att ett sådant synsätt innebär att perspektiven ska omhändertas genomgående i analys, planering, genomförande och uppföljning. Detta ska också bidra till att främja synergier i biståndets delar. SI vill dock påpeka att ett integrerat synsätt också kräver en ökad och tydlig styrning från regeringens sida, mot samverkan mellan aktörer.

Svenska institutet vill i detta sammanhang också peka på att Sveriges arbete inom ramen för en politik för global utveckling kan dra fördel av det arbete som bedrivs för att skapa kännedom om och intresse och förtroende för Sverige utomlands. I detta arbete samlas de statliga aktörerna inom Nämnden för Sverige-bilden utomlands (NSU), dvs. Svenska institutet, VisitSweden, Business Sweden samt Utrikes-, Närings- och Kulturdepartementen, sedan 2013 kring en Strategi för arbetet med Sverige-bilden utomlands. Strategin utgår från Sverige som ett samarbetsinriktat land i en värld där innovation och samskapande är viktiga för att hantera de globala utmaningarna. Sverige bedöms ha unika förutsättningar att främja en hållbar utveckling och rankas högst i en nyligen genomförd studie av olika länders beredskap att möta hållbarhetsmålen (SDG). SI har under våren 2016 tagit initiativ till ett arbete inom NSU för att uppdatera Strategin för arbetet med Sverige-bilden, bl.a. mot bakgrund av Agenda 2030 och andra händelser som påverkar Sveriges kommunikation utomlands. SI:s bedömning är att denna strategi också bör beaktas i det arbete som bedrivs inom biståndspolitik i syfte att underhålla och utveckla våra relationer med utvecklingsländer.

4. Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Under denna tematik slås fast att Sverige ska driva att rättighetsperspektivet ska genomsyra samtliga mål inom Agenda 2030 och att Sverige genom biståndet ska främja rättsstatens principer och *good governance*. SI välkomnar särskilt att kvinnor och flickor lyfts fram som en speciellt viktig målgrupp i detta arbete.

SI ser vidare positivt på att kulturutövares roll för stärkt yttrandefrihet via fria medier och ett fritt internet lyfts fram. I SI:s verksamhet är projektstöd till samarbeten i vilka kultur eller media används som metod för förändring en viktig del.

SI stöder skrivelsens betoning på vikten av ett livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle och stärkta förändringsaktörer. Särskilt i länder där offentliga institutioner är svaga är det av yttersta vikt att engagera förändringsaktörer i det civila samhället för att främja och utveckla en demokratisk kultur samt att särskilt stödja människorättsförsvarare. Även de svenska utlandsmyndigheterna spelar en viktig roll i att identifiera och bygga relationer till förändringsaktörer. SI ser positivt på att skrivelsen betonar att demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet kan främjas genom kulturlivets aktörer samt att dessa förändringsaktörer ska stärkas i främjandet av en demokratisk kultur.

SI ser en potential för ett utökat kultursamarbete inom ramen för det svenska biståndet. Ett fritt och livskraftigt kulturliv och en fri och livskraftig mediesektor är grundläggande förutsättningar i ett demokratiskt samhälle. Ett bistånd som stödjer opinionsfriheterna är därför angeläget och verkningsfullt, särskilt i repressiva kontexter.

Global jämställdhet

Jämställdhet är ett mål i sig, liksom en förutsättning för fattigdomsminskning, långsiktig demokratisk utveckling och en rättvis och hållbar global utveckling. Internationella studier från bl.a. Världsbanken visar att det finns en tydlig korrelation mellan ökad jämställdhet och fattigdomsminskning, men också att fattigdom förstärker diskriminering och en ojämlik fördelning av makt när det kommer till kön.

Svenska institutet välkomnar därför att policyramverket understryker att svenskt utvecklingssamarbete ska utgå från ett jämställdhetsperspektiv och att det inrättats ett eget delmål för arbetet med *Global jämställdhet* inom biståndet. De centrala utgångspunkter som listas överensstämmer väl med det arbete SI bedriver på området. SI:s verksamhet och uppdrag är formulerat på ett sätt som gör det möjligt att aktivt bidra till genomförandet av den feministiska utrikespolitiken, inklusive det svenska utvecklingssamarbetet, med en tydlig koppling till regeringens jämställdhetspolitiska mål. SI verkar på en internationell arena med verksamhet som präglas av ett starkt fokus på att skapa dialog och relationer som leder till en positiv utveckling i omvärlden med utgångspunkt i svenska kompetenser, erfarenheter och värderingar.

Jämställdhet utgör ett område där det internationella intresset att ta del av svenska erfarenheter är mycket stort, något som tydligt reflekteras i SI:s verksamhet och utbud av verksamhet och material. Med den feministiska utrikespolitiken som plattform skapas ett tydligt utrymme inom såväl det utrikespolitiska området som i

den relationsskapande verksamheten, att sätta jämställdhetsfrågorna i centrum – att föra upp kvinnors och flickors lika rättigheter på det internationella förhandlingsbordet med utgångspunkt i goda svenska exempel som direkt kan kopplas till regeringens arbete för de jämställdhetspolitiska målen.

Inkluderande ekonomisk utveckling

Hållbart företagande är en viktig förutsättning för en ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling. SI välkomnar att skrivelsen betonar vikten av att beakta förutsättningarna för ett hållbart företagande i utvecklingsländer genom institutionsbyggande och kapacitetsutveckling. Det är även välkommet att kvinnors möjligheter att verka som entreprenörer och småföretagare ska främjas. SI lägger stor vikt vid att utveckla material och metoder som stödjer verksamhet inom hållbarhet och hållbart företagande, såväl i utvecklingsländer som i övriga länder.

Migration och utveckling

SI konstaterar att policyramverket lyfter fram värdet av *brain-gain* och *brain-circulation* liksom den cirkulära migrationens betydelse för utveckling, vilket myndigheten ser positivt på. I skrivelsen förs också ett kortare resonemang om normativa remitteringar, dvs. överföring av normer och värderingar. SI ser positivt på att frågan lyfts men hade gärna sett att kopplingen mellan cirkulär migration och högre utbildning hade gjorts i diskussionen om överföring av idéer och värderingar. Politiska remitteringar handlar om hur migranter och diasporanätverk bidrar till politiska förändringar i ursprungslandet. Det finns forskning som pekar på att de positiva effekterna av utlandsstudier bl.a. är att individer som studerar utomlands tenderar att främja demokrati i sina hemländer, men enbart om de studerar i värdländer som är politiskt fria.¹ Genom den kunskap och kompetens som internationella studenter och forskare förvärvar, samt genom att ingå i olika typer av globala nätverk, bidrar denna grupp också till en rättvis och hållbar global utveckling som framtida ledare och förändringsaktörer. Detta är ett värde som SI ser tydligt i den del av myndighetens verksamhet som handlar om talangattraktion och talangmobilitet, bl.a. inom *Network for Future Global Leaders (NFGL)* och inom alumnverksamheten.

Utbildning och forskning

Syftet med SI:s verksamhet inom Talangmobilitet är att stärka bilden av Sverige som studiedestination, att bidra till utveckling i Sveriges närområde och omvärld samt att bidra till att den svenska högskolesektorn internationaliseras. Målet med verksamhetsområdet är att attrahera, utbilda och underhålla kontakten med talanger i omvärlden och att dessa på så sätt kan bidra till en rättvis och hållbar global utveckling och att Sveriges attraktionskraft som kunskapsnation ökar. SI:s stipendier tillför ett mervärde, bl.a. genom den roll som det långsiktiga relationsbyggandet spelar i ett utrikespolitiskt perspektiv.

SI kan konstatera att skrivelsen betonar betydelsen av tillgången på högre utbildning och forskning av hög kvalitet, vilket är tillfredsställande. Den högre utbildningen och

¹ IMF-ekonomen Antonio Spilimbergo analyserade 50 år av data från 183 länder och fann att länder som för decennier sedan skickade studenter till demokratier i snitt är mer demokratiska idag. Studien är från 2009. <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.99.1.528&within%5Btitle%5D=on&within%5Babstract%5D=on&within%5Bauthor%5D=on&journal=1&q=Democracy+&from=j> Se även DELMIs kunskapsöversikt om politiska remitteringar: <http://www.delmi.se/publikationer-seminarier#!/politiska-remitteringar-rapport-20152>

forskningen är på flera sätt av stor relevans för en stärkt global hållbar utveckling. SI hade därför välkomnat en tydligare skrivning om den högre utbildningens betydelse för utveckling.

I samband med införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter genomförde Utrikesdepartementet en studie om betydelsen av högre utbildning inom ramen för det svenska utvecklingssamarbetet och *Politiken för global utveckling* (PGU). Studien visade bl.a. på stipendiernas viktiga roll för att säkra tillgången på högre utbildning för studenter och forskare från utvecklingsländer.² Studenter från OECD-DAC-länder, som i Sverige studerar masterprogram med statligt finansierade stipendier genom SI³, är även del av en kommande forskargeneration för sitt hemland/-region. Flera av dessa stipendiater har siktat inställt på doktorandstudier efter sina masterstudier.

6. Centrala principer och utgångspunkter i svenskt utvecklingssamarbete

Utvecklingssamarbetets geografiska fokus

I kapitel 6 redogörs för de grundläggande principer som svenskt utvecklingssamarbete ska utgå ifrån, inklusive den geografiska inriktningen. Det påpekas att biståndet kan göra skillnad, också i medelinkomstländer. SI vill i sammanhanget lyfta frågan om s.k. bryggan-länder, länder där svenskt utvecklingsbistånd är på väg att fasas ut eller nyligen har fasats ut. Utmaningen är nu att etablera och utveckla nya relationer inklusive goda handelsrelationer, mellan Sverige och dessa länder. Det finns en potential och ett utvecklingsområde vad gäller hur Sverige ska agera för att bättre hantera övergången från bistånd till handel och ömsesidighet i relationerna med dessa länder och kunna underhålla och utveckla redan etablerade nätverk och samarbeten. SI menar att denna fråga också bör lyftas i relation till svenskt utvecklingssamarbete.

SI utvecklar sedan en tid verktyg som syftar till att synliggöra Sverige som en tydlig samarbetsaktör i förhållande till dessa typer av länder. Ett sådant exempel är Sweden@ som är en långsiktig satsning på entreprenörskap inom kulturella och kreativa näringar med målsättningen att i samskapande former gå från en givar-mottagarrelation till en mer jämbördig relation som präglas av ömsesidig nytta. Satsningen, som har genomförts 2013 – 2015 i Zambia, Sydafrika och Rwanda och som 2016 genomförs i Kenya, har tagits emot väl såväl inom berörda sektorer som av respektive lands officiella företrädare. SI ser en potential att vidareutveckla detta och liknande instrument till att också omfatta andra delar av världen.

Samverkan mellan aktörer och Agenda 2030

SI ser särskilt positivt på att skrivelsen lyfter fram vikten av samverkan mellan aktörer för att åstadkomma en hållbar utveckling, särskilt inom ramen för Agenda 2030. Eftersom målen i Agenda2030 är sektorsövergripande krävs ett brett samarbete mellan många aktörer i samhället.

² Ds: 2011:3 Högre utbildning i utvecklingssamarbetet, <http://regeringen.se/sb/d/108/a/164888> sid. 95 ff.

³ Cirka 300 nya SI-stipendier beviljas årligen för sökande från OECD-DAC-länder. Se <https://eng.si.se/areas-of-operation/scholarships-and-grants/the-swedish-institute-study-scholarships/>

SI välkomnar att myndigheters roll i genomförandet av Agenda 2030 och Politik för Global utveckling (PGU) lyfts i skrivelsen. Utvärderingar av kapacitetsutveckling som genomförts av svenska myndigheter ger en samstämmigt god bild av svenska myndigheter som biståndsaktörer. Några av de fördelar som lyfts i utvärderingarna är möjligheterna till kollegialt erfarenhetsutbyte samt långsiktigheten i de samarbeten som genomförts mellan svenska myndigheter och deras motsvarigheter i utvecklingsländer.⁴

Beslut om detta yttrande har fattats av Generaldirektör Annika Rembe. Avdelningscheferna Kurt Bratteby och Henrik Selin samt utredare Kajsa Haag har varit föredragande.

Annika Rembe
Generaldirektör

⁴ Sida's Support to Public Administration & Institutional Capacity Development 2003-2015: Perspectives, Evidence and Lessons Learned (s. 58ff)